

Nr 141.

Av herr **Hallén**, *angående beredande av möjlighet för svenska medborgare av judisk börd att utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan.*

En medlem av mosaiska församlingen i Malmö, direktör X, hade i skrivelse den 20 september 1933 till församlingens föreståndare anmält sitt utträde ur nämnda församling och samtidigt anhållit att ehuru han icke vore döpt få bli antecknad som medlem av svenska kyrkan.

Församlingen bestred, att han ägde rätt att utträda, och hänvisade till Kungl. Maj:ts ordning den 30 juni 1838 rörande vad mosaiska trosbekännare hava att iakttaga i avseende på utövningen av sin religion och bestyret inom sin församling, kungjord genom k. kommerskollegiecirkulär den 13 augusti 1838, enligt vilket cirkulär de mosaiska församlingarna medgivas rätt att beskatta till församlingen hörande mosaiska trosbekännare för bestridande av erforderliga kyrko-, fattig-, begravnings- och skolmedel samt de av föreståndarna uppgivna extra behov och utgifter.

Lunds domkapitel, till vilket frågan remitterades, avstyrkte bifall till sökandens framställning, »enär en mosaisk trosbekännare enligt svenska kyrkans ordning, sådan denna framgår av 3 kap. 4:de avd. i Handbok för svenska kyrkan, endast kan bliva medlem av den svenska kyrkan, om han efter omfattande av kristen lära mottager dopet».

K. statistiska centralbyrån, till vilken ärendet även remitterats, yttrade bl. a.:

Sökanden torde icke kunna undgå medlemskapet i Malmö mosaiska församling annat än genom utträde ur det mosaiska religionssamfundet. Sådant utträde åter lär med nu gällande lagstiftning kunna ernås endast genom anmälan om övergång till annat, kristet, trossamfund.

Centralbyrån erinrade vidare om ett analogt fall, då en medlem av mosaisk församling, en änkefru S., anmält, att då hon icke omfattade mosaisk, utan kristen trosbekännelse, ehuru hon med hänsyn till sin höga ålder var obenägen att mottaga dopet, hon måtte antecknas såsom tillhörande svenska kyrkan. Detta avslogs av pastorsämbetet i Malmö, S:t Pauli församling, och sedermera av Lunds domkapitel, vars utslag överklagades. I underdånigt utlåtande den 1 mars 1921 tillstyrkte statistiska centralbyrån, som ansåg sig sakna anledning att närmare ingå på frågan om dopets erforderlighet för medlemskap i svenska kyrkan, att besvären måtte bifallas. Kungl. Maj:t förklarade emellertid, att besvären icke lagligen kunde bifallas.

Statistiska centralbyrån hemställde att sökanden X:s framställning, i den mån den ginge ut på utträde ur Malmö mosaiska församling, icke måtte hi-

fallas. Skulle åter, yttrade centralbyrån, lagstiftningen i ungefärlig likhet med vad 1925 års religionsfrihetssakkunniga i sitt betänkande föreslagit, ändras därhän, att utträde ur svenska kyrkan bleve medgivet envar utan att behöva åtföljas av inträde i annat trossamfund, synes det, som om en liknande bestämmelse även borde stadgas beträffande andra i riket erkända religionssamfund såsom det mosaiska. Sökandens hemställan blev ock av Kungl. Maj:t avslagen.

Det synes uppenbart, att en ändring av gällande bestämmelser är behöfvig. Riksdagen har hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning om rätt för svensk medborgare att utgå ur svenska kyrkan utan angivande av annat samfund, till vilken han vill övergå. 1925 års religionsfrihetssakkunniga ha också framlagt förslag härom, varöver rikets domkapitel m. fl. avgivit yttrande. Kungl. Maj:t har dock ej framlagt någon proposition därom. Om emellertid statsmakterna ansett religionsfriheten kräva rätt för svensk medborgare att utträda ur svenska kyrkan, så måste ju en dylik rätt även garanteras svenska medborgare, som äro medlemmar av främmande trossamfund. Bland dessa intager gruppen mosaiska trosbekännare en särställning i det avseendet, att alla här mantalsskrivna svenska medborgare av judisk börd automatiskt tillföras en mosaisk församling. Åtminstone är detta fallet om sådan församling finnes å den plats, där vederbörande är bosatt. I det här relaterade fallet gäller det Malmö mosaiska församling, för vilken särskild församlingsstadga av Kungl. Maj:t utfärdades den 21 maj 1920. I § 1 i nämnda församlingsstadga föreskrives: »Medlem av mosaiska församlingen i Malmö är en var till mosaiska läran hörande svensk undersåte, som är mantalsskriven i Malmö eller på annan svensk ort, belägen närmare Malmö än någon av de övriga orter i Sverige, där mosaisk församling finnes.»

Personer, som av religiösa samvetsbetänkligheter vilja lämna en mosaisk församling, anses emellertid icke kunna göra det, med mindre de inträda i svenska kyrkan. Och även om de äro villiga därtill, kräves dessutom av dem, att de låta döpa sig. Detta sista villkor synes oegentligt att längre vidmakt hålla, då dels stora delar av medlemmarna i svenska kyrkan äro odöpta och dels praxis är, att utlänningar, som upptagits till svenska medborgare, i och med sin mantalsskrivning automatiskt bliva medlemmar av den svenska kyrkoförsamling, inom vilken de äro bosatta, såvida icke direkt angives, att de tillhöra visst främmande trossamfund. Finns ej uppgift därom, upptagas de i kyrkan utan dop. Under senare år har ett stort antal praktiskt taget konfessionslösa personer av utländsk härkomst utan dop automatiskt blivit medlemmar av kyrkan.

Skulle det icke anses lämpligt att för judiska svenska medborgare upphäva villkoret om dop för medlemskap av svenska kyrkan, synes det i alla fall vara skäligt, att medlemskapet i mosaiska församlingar göres frivilligt, så att den som anmäler sig vilja utträda ur dylik församling ej mot sin vilja tvingas att där kvarstanna. Därvid kan ifrågasättas, om icke för de utträdde

bör gälla i beskattningsavseende vad som nu är stadgat för dem, som utträtt ur svenska kyrkan. Under alla förhållanden måste det för ett nutida betraktelsesätt synas ohållbart, att personer uteslutande på grund av sin börd skola kunna förmenas religionsfrihet. Uppenbarligen borde en rättelse härutinnan kunna av Kungl. Maj:t vidtagas på administrativ väg genom ändring av vederbörande mosaiska församlingars stadgar, vilka av Kungl. Maj:t granskats och stadfästs.

Det hemställes därför,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att åtgärder vidtagas för att möjliggöra för svenska medborgare av judisk börd att kunna utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan.

Stockholm den 20 januari 1938.

Harald Hallén.

